

ЗАСАДИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЕКОСИСТЕМНИХ ПЛАТЕЖІВ

Поняття екосистемних платежів в Україні є відносно новим й наразі не врегульоване в законодавстві, тому важливим виступає формування системи правового забезпечення, де має бути передбачено наявність комплексу норм і заходів різного спрямування, основною метою яких виступає підтримка інституціоналізації екосистемних платежів. Юридичні норми та заходи повинні передбачити механізм державного регулювання, розробку, реалізацію й вдосконалення існуючих нормативно-правових актів у сфері екосистемних послуг та мають бути розроблені ефективно, що в подальшому дозволить імплементувати окремі рішення щодо інституціоналізації.

В межах Проекту Плану відновлення України та виконанні Угоди про асоціацію з ЄС в частині приведення у відповідність законодавства про оцінку впливу на довкілля, стратегічну екологічну оцінку, моніторингу вод та атмосферного повітря в частині співробітництва із проведення інституційних реформ у галузі, зокрема, щодо державної адміністративної реформи, реформування екологічного контролю та відповідальності за екологічні правопорушення, системи екологічного моніторингу серед пунктів Напрямку 5 «Ефективне державне управління у сфері захисту довкілля та природокористування» потрібно розробити Закон України «Про екосистемні послуги». В картці до законопроекту описано зміст та значення екосистемних послуг, правові та інституційні механізми інвентаризації та оцінки екосистемних послуг, обрахунку їх економічної вартості, вимог до врахування при прийнятті рішень, а також до використання фізичними та юридичними особами екосистемних послуг чи впливу на них. Надалі в підзаконних актах мають визначатись перелік екосистемних послуг, методики їх інвентаризації та оцінювання, інші механізми реалізації положень Закону. Разом з тим, поняття екосистемних платежів в проекті даного закону не врегульовані.

Доцільно прописати норми в законопроекті «Про екосистемні послуги» щодо регулювання поняття екосистемних платежів. Також включити норми щодо платежів за екосистемні послуги та їх збереження, внесення відповідних норм у секторальне законодавство (екомережа, лісове, водне, морське, земельне законодавство тощо), розробка плану заходів до програм щодо регіонального розвитку, секторальної бюджетної підтримки, координація політики в даній сфері тощо.

Імплементація законодавства з екосистемних послуг у правове поле в контексті розроблення проекту Закону України «Про екосистемні послуги», інституціоналізації оцінки екосистемних послуг отримують широке запровадження концепту платежів за екосистемні послуги у механізми екологічного регулювання та аргументована дієвість цих платежів. Впровадження екосистемних платежів має забезпечити можливість активного впливу на збереження екосистеми та відновлення природних ресурсів, що сприяє їх сталому розвитку.

Чинна система природних платежів в Україні та механізм їх впровадження недостатньо інтегровані в практику охорони та оптимізації довкілля з погляду екосистемних процесів, які в ньому відбуваються. Дані платежі є, переважно, компенсаційними або покликані стимулювати формування сприятливого середовища щодо екологічної доцільності й життєдіяльності. Економічний механізм екологічного регулювання в Україні ґрунтується на концепції платності природокористування. На сьогодні платежі за екосистемні послуги є добровільними платежами між суб'єктами господарювання за використання одним з них послуг екосистеми, яка належить іншому. Дані платежі сплачуються за конкретну послугу, яка надається споживачу, на відміну від інших платежів. Однією з необхідних умов функціонування платежів за екосистемні послуги є юридично зафіксоване право постачальника такої послуги на її надання, що забезпечує визначення умов платежу. Суть плати за екологічні послуги полягає у створенні ринку послуг, які вважаються безкоштовними й доступними всім рівною мірою. Насправді ж, така ціна існує, навіть якщо не враховувати екологічні та інші цінності екосистемних послуг та орієнтуватись лише на економічний аспект.

Заходи мають передбачати вже конкретні рішення на основі норм. Так, до заходів відносяться: розробка й впровадження національної та регіональних стратегій, що передбачатимуть формування системи відновлення, підтримки й регулювання функцій екосистем; монетизація екосистемних послуг; розробка реєстру екосистемних послуг як державних, регіональних, так і локальних рівнях; інтегрування норм щодо екосистемних платежів до секторальних політик; розроблення норм щодо екосистемних платежів в цілому; оцінка стану екосистемних послуг, вигод від їх та ризиків; розробка інструментів для оцінки екосистемних платежів; пріоритет на регіональному рівні і адаптивне управління екосистемами, що надають дані послуги; посилення нормативно-правового забезпечення формування платежів та ринків екосистемних послуг; посилити підприємницьку активність та ефективну державну політику, реалізувавши низку інституційно-регулюючих заходів, зокрема заснованих на засадах державно-приватного партнерства; розробка економічних інструментів та механізмів фінансування щодо оцінки екосистемних платежів.

Для запровадження практики екосистемних платежів необхідно удосконалити нормативно-правову базу охорони навколишнього природного середовища, законодавчо закріпити екосистемні платежі та екосистемні послуги, ознайомитись з міжнародним досвідом надання та компенсації екологічних послуг; сформувавши цільові територіальні програм оптимізації та розвитку довкілля, спрямованих на комплексне відновлення, збереження, підтримку функцій природних екосистем; сформувавши ринки екосистемних послуг й врегулювати механізм плати за екосистемні послуги. Впровадження екосистемних платежів має забезпечити можливість активного впливу на збереження екосистеми та відновлення природних ресурсів, що сприяє їх сталому розвитку.

Список використаних джерел

1. Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 р. № 443-р.
2. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України № 2697-VIII від 28.02.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України № 722/2019 від 30.09.2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/722/2019>
4. Проект Плану відновлення України Матеріали робочої групи «Екологічна безпека» / Національна рада з відновлення України від наслідків війни. – 2022 р. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/environmental-safety-assembly.pdf>

PRINCIPLES OF LEGAL SUPPORT FOR THE INSTITUTIONALIZATION OF ECOSYSTEM PAYMENTS

Abstract. The implementation of the legislation on ecosystem payments into the legal field will receive a wide introduction of the concept of payments for ecosystem services into the mechanisms of environmental regulation. The introduction of ecosystem payments will provide an opportunity to actively influence the preservation of the ecosystem and the restoration of natural resources, which contributes to their sustainable development.

IRWIR PAN
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Asociația tinerilor și tinerelor
din România

Co-funded by the
European Union

RUAR
REBUILD RURAL
UKRAINE

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ»

“MODERN CHALLENGES IN LAND RESOURCES MANAGEMENT”

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

**Materials of the 1st International Scientific and
Practical Conference**

Червень/June 7, 2024

УДК 332.36

Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 червня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024. 168 с.

Видання містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the I International scientific-practical conference «Modern challenges in land resources management». The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченими радами

Факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)

Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 6-1 від 24 червня 2024 р.)

ISBN 978-617-8171-66-7

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024
©Institute of Rural and Agricultural Development Polish Academy of Sciences (IRWiR PAN), 2024
©ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2024
©Інститут землекористування НААН України, 2024